

MAJOR MEDICINAL PLANTS OF HIMACHAL PRADESH,**S-1****SUB-MOUNTAIN & LOW HILLS SUB-TROPICAL ZONE – BELOW 700 MTRS. M.S.L.****UNA, BILASPUR, HAMIRPUR & PARTS OF SIRMOUR, KANGRA, SOLAN & MANDI DISTRICTS OF H.P.**

हि0 प्र0 के महत्वपूर्ण आयुर्वेद औषध पौधे, जलवायु खण्ड-उप उष्णिय शिवालिक पहाड़ियां
समुद्रतल से ऊंचाई – 700 मीटर तक वाले क्षेत्र
(जिला ऊना, बिलासपुर, हमीरपुर एवं सिरमौर, कांगड़ा, सोलन, मण्डी जिलों के पहाड़ी क्षेत्र)

SN0. BOTANICAL NAME	COMMON NAME	SN0. BOTANICAL NAME	COMMON NAME
1 <i>Abelmoschus moschatus</i>	कस्तूरी भिंडी	42 <i>Chlorophytum borivillianum</i>	सफेद मूसली
2 <i>Abrus precatorius</i>	गुन्जा, रती	43 <i>Cinnamomum camphora</i>	कपूर वृक्ष
3 <i>Abutilon indicum</i>	कांघी, अतिबला	44 <i>Cinnamomum tamala</i>	तेजपत्रा, गुड़पतराज
4 <i>Acacia catechu</i>	खैर	45 <i>Cissampelos pareira</i>	भटिन्डू
5 <i>Adhatoda vasica</i>	वासा, बंसूटी	46 <i>Citrullus colocynthis</i>	इन्द्रायण
6 <i>Aegle marmelos</i>	बिल्व	47 <i>Citrus medica</i>	कागजी, निम्बू
7 <i>Ajuga bracteosa</i>	नीलकण्ठो	48 <i>Citrus jambhiri</i>	झमीरी, घमीरडी
8 <i>Albizia lebbek</i>	सिरीष, सरींह	49 <i>Coleus barbatus</i>	कोलियस
9 <i>Aloe barbadensis</i>	घृत कुमारी	50 <i>Cordia myxa</i>	लसूड़ा
10 <i>Althaea officinalis</i>	तुखम खातमी	51 <i>Costus speciosus</i>	केऊ
11 <i>Amaranthus spinosus</i>	चुलाई	52 <i>Crataeva religiosa</i>	वरुण
12 <i>Andrographis paniculata</i>	कालमेघ	53 <i>Croton tiglium</i>	जमालघोटा
13 <i>Argemone mexicana</i>	स्वर्ण क्षीरी	54 <i>Cryptolepis buchanani</i>	कृष्ण सारिबा
14 <i>Artemisia absinthium</i>	अफसन्तीन, छरमरा	55 <i>Curculigo orchioides</i>	काली मूसली
15 <i>Asparagus adscendens</i>	सफेद मूसली, संसवाई	56 <i>Curcuma longa</i>	हल्दी
16 <i>Asparagus racemosus</i>	शतावर	57 <i>Cuscuta reflexa</i>	आकाश बेल
17 <i>Azadirachta indica</i>	नीम	58 <i>Cymbopogon citratus & other spp.</i>	कत्रिण
18 <i>Bacopa monnieri</i>	ब्रह्मी	59 <i>Cynodol dactylon</i>	दूब, दूर्वा
19 <i>Baliospermum montanum</i>	दन्ती	60 <i>Cyperus rotundus</i>	मोथा
20 <i>Barleria cristata</i>	सैरयक, झिन्ती	61 <i>Cyperus scariosus</i>	नागरमोथा
21 <i>Bauhinia vahlii</i>	टोर	62 <i>Datura metel</i>	धतूरा
22 <i>Bauhinia variegata</i>	कचनार	63 <i>Desmodium gangeticum</i>	शालपर्णी
23 <i>Berberis lycium</i>	दारुहरिद्रा, कशमल	64 <i>Didymocarpus pedicellata</i>	मूसाकर्णी
24 <i>Berberis brachystacha</i>	दारुहरिद्रा, कशमल	65 <i>Dioscorea bulbifera</i>	वराहीकन्द, तरडी
25 <i>Boerhaavia diffusa</i>	पुनर्नवा, इटसिट	66 <i>Dolichos biflorus</i>	कुल्थ
26 <i>Bombax ceiba</i>	सिम्बल	67 <i>Eclipta alba</i>	भृंगराज
27 <i>Butea monosperma</i>	पलाश, पलाह	68 <i>Eclipta erecta</i>	महाभृंगराज
28 <i>Caesalpinia crista</i>	लताकरंज, तरंगघाड़ी	69 <i>Emblica officinalis</i>	आमला
29 <i>Calotropis gigantea</i>	अक	70 <i>Eucalyptus citriodora</i>	सफेदा
30 <i>Calotropis procera</i>	अक	71 <i>Euphorbia hirta</i>	दूधली
31 <i>Carica papaya</i>	पपीता	72 <i>Euphorbia nerifolia</i>	दूधली
32 <i>Carissa spinarum</i>	करोँदा, गरना	73 <i>Euphorbia royleana</i>	थोर, छुह
33 <i>Cassia angustifolia</i>	सनाय	74 <i>Evolvulus alsinoides</i>	शंखपुष्पी
34 <i>Cassia fistula</i>	अमलतास	75 <i>Erythrina indica</i>	परिमद्र, परैर
35 <i>Cassia occidentalis</i>	कासमर्द	76 <i>Ficus bengalensis</i>	वटा, वटवृक्ष
36 <i>Cassia tora</i>	चक्रमर्द	77 <i>Ficus carica</i>	अंजीर, धूड़ा
37 <i>Celastrus paniculatus</i>	मालकंगणी, संखीरें	78 <i>Ficus glomerata</i>	उदम्बर, उमरे
38 <i>Centella asiatica</i>	मंडूक पर्णी	79 <i>Ficus infectoria</i>	पलाक्ष, पलाखरे
39 <i>Centipeda orbicularis</i>	नकळीकणू	80 <i>Ficus religiosa</i>	पीपल
40 <i>Chenopodium botrys</i>	वास्तक, वाथू	81 <i>Fumaria parviflora</i>	पितपापड़ा
41 <i>Chlorophytum arundinaceum</i>	सफेद मूसली	82 <i>Gloriosa superba</i>	कलिहारी

SNo.	BOTANICAL NAME	COMMON NAME	SNo.	BOTANICAL NAME	COMMON NAME
83	<i>Glycyrrhiza glabra</i>	मुहलठो	125	<i>Sapindus mukorossi</i>	रीठा
84	<i>Gmelina arborea</i>	गम्भारी	126	<i>Saraca indica</i>	अशोक
85	<i>Grewia tiliaefolia</i>	धामन	127	<i>Sida cordifolia</i>	बला, दरिडें
86	<i>Hemidesmus indicus</i>	अनंतमूल	128	<i>Sida rhombifolia</i>	अतिवला
87	<i>Holarrhena antidysenterica</i>	कुटज, क्योड़े	129	<i>Sida veronicaefolia</i>	भूमिवला
88	<i>Ichnocarpus frutescens</i>	श्वेत सारिया	130	<i>Silybum marianum</i>	मिल्क थिसल
89	<i>Jasminum grandiflorum</i>	चमेली, मालती	131	<i>Sisymbrium irio</i>	खूबकलां
90	<i>Jatropha curcas</i>	जैट्रोफा	132	<i>Solanum indicum</i>	बृहद कंटकारी
91	<i>Kalanchoe spathulata</i>	लसुँघड़	133	<i>Solanum khasianum</i>	वृहत कंटकारी
92	<i>Lepidium sativum</i>	चन्द्रशूर, हलों	134	<i>Solanum nigrum</i>	मकोय
93	<i>Mallotus philippinensis</i>	कमीला, कामल	135	<i>Solanum xanthocarpum</i>	छोटी कंटकारी
94	<i>Melia azadirachta</i>	महानिम्ब, दरेक	136	<i>Spilanthes acmella</i>	अकरकरा
95	<i>Mentha spicata & other spp.</i>	पुदीना	137	<i>Stephania elegans</i>	राजपाठा
96	<i>Momordica charantia</i>	करेला	138	<i>Stevia rebaudiana</i>	स्टीविया
97	<i>Moringa oleifera</i>	सुहाँजन	139	<i>Syzygium cumini</i>	जामुन
98	<i>Mucuna pruriens</i>	कोंच, गाजल बेल	140	<i>Tagetes erecta</i>	गटाकड़ी
99	<i>Mucuna purita</i>	कोंच, गाजल बेल	141	<i>Tagetes minuta</i>	गटाकड़ी
100	<i>Murraya koenigii</i>	मीठा नीम, गंधला	142	<i>Taraxacum officinale</i>	दुधली
101	<i>Nerium odorum</i>	कनेर	143	<i>Terminalia arjuna</i>	अर्जुन
102	<i>Ocimum basilicum</i>	वर्बरी-तुलसी, भावड़ी	144	<i>Terminalia belerica</i>	विभित्क, बहेड़ा
103	<i>Ocimum sanctum</i>	तुलसी	145	<i>Terminalia chebula</i>	हरड़
104	<i>Ocimum kilimandscharium</i>	कर्पूर तुलसी	146	<i>Thevetia neriifolia</i>	पीत कनेर
105	<i>Oroxylum indicum</i>	श्योनाक, टाटपलॉगा	147	<i>Tinospora cordifolia</i>	गिलोय
106	<i>Oxalis corniculata</i>	चांगेरी	148	<i>Tribulus terrestris</i>	गोक्षरु, मखड़ा
107	<i>Phyllanthus urinaria</i>	भूमि आमला	149	<i>Tylophora asthmatica</i>	अनंतमूल
108	<i>Piper longum</i>	मद्य, पिप्पली	140	<i>Uraria picta</i>	पृष्ण पर्णी
109	<i>Pistacia integerrima</i>	कर्कट श्रृंगी	151	<i>Vanda roxburghii</i>	रासना
110	<i>Plantago ovata</i>	इश्वगोल	152	<i>Vernonia cinerea</i>	सहदेवी
111	<i>Plumbago indica</i>	चित्रक	153	<i>Vinca rosea</i>	सदाबहार
112	<i>Plumbago zeylanica</i>	चित्रक	154	<i>Viola serpens</i>	वनफशा
113	<i>Pongamia pinnata</i>	करंज	155	<i>Vitex negundo</i>	निर्गुन्डी, वणा
114	<i>Pueraria tuberosa</i>	बिदारीकन्द, सलोहड़	156	<i>Withania somnifera</i>	अश्वगन्धा
115	<i>Putranjiva roxburghii</i>	पुत्रजीवक	157	<i>Woodfordia fruticosa</i>	धातकी, धौंए
116	<i>Randia dumetorum</i>	मदनफल, राड़ा	158	<i>Zanthoxylum alatum</i>	तेजबल, तिरमिर
117	<i>Ranunculus sceleratus</i>	जल धनिया			
118	<i>Raphanus sativus</i>	मूली			
119	<i>Rauwolfia serpentina</i>	सर्पगन्धा			
120	<i>Ricinus communis</i>	एरंड			
121	<i>Rosa damascena</i>	बुलगेरियन गुलाब			
122	<i>Rosa moschata</i>	कुब्बजक गुलाब			
123	<i>Rubia cordifolia</i>	मजीष्ट			
124	<i>Rumex hastatus</i>	खटमिठ			

HERBAL GARDEN & HERBARIUM, RESEARCH INSTITUTE IN I.S.M. JOGINDER NAGAR,
DISTT. MANDI (H.P.) 176120 ☎/ FAX : 01908 – 222970

हर्बल गार्डन एंव हरबेरियम, अनुसन्धान संस्थान जोगिन्दर नगर जिला मण्डी (हि0 प्र0)